

Cơ cấu lại vốn nhà nước: Hiệu quả sử dụng vốn là thước đo quan trọng nhất

06:25 31/10/2026

Khối doanh nghiệp nhà nước đang nắm giữ nguồn lực lớn, nhưng tiến độ cơ cấu lại trong giai đoạn trước chưa đạt kỳ vọng. Kế hoạch giai đoạn 2026-2030 đặt ra yêu cầu không chỉ sắp xếp lại vốn mà còn nâng cao hiệu quả đầu tư, đổi mới quản trị và tạo thêm giá trị cho nền kinh tế.

Nguồn lực lớn, tiến độ cơ cấu lại còn chậm

Theo số liệu từ Cục Phát triển doanh nghiệp nhà nước (Bộ Tài chính), cuối năm 2025, cả nước có 695 doanh nghiệp nhà nước, gồm 497 doanh nghiệp do Nhà nước nắm giữ 100% vốn và 198 doanh nghiệp có vốn nhà nước chi phối. Khối doanh nghiệp này có tổng tài sản khoảng 4,5 triệu tỷ đồng, doanh thu 2,9 triệu tỷ đồng và nộp ngân sách 390.000 tỷ đồng.

Tuy nhiên, kết quả cơ cấu lại giai đoạn 2021-2025 vẫn chưa đạt kỳ vọng. Đến hết năm 2025, mới có 180/616 doanh nghiệp hoàn thành xây dựng đề án cơ cấu lại, chưa có doanh nghiệp nào hoàn tất cổ phần hóa. Trong tám doanh nghiệp được phê duyệt phương án, sáu đơn vị hoàn thành sáp nhập, hai đơn vị đang giải thể.

Cơ cấu lại vốn nhà nước cần gắn với nâng cao hiệu quả đầu tư và năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp.

Những con số này cho thấy thách thức không chỉ nằm ở việc xác định doanh nghiệp nào cần giữ vốn, doanh nghiệp nào cần sắp xếp, mà còn ở khả năng đưa chủ trương vào thực tế. Nếu tiến độ kéo dài, nguồn lực có thể tiếp tục nằm trong những cơ cấu hoạt động chưa tối ưu, trong khi doanh nghiệp cần vốn để đổi mới công nghệ, mở rộng sản xuất và nâng cao sức cạnh tranh.

Ngày 27/10/2026, Phó Thủ tướng Nguyễn Văn Thắng ký Quyết định số 2054/QĐ-TTg phê duyệt Kế hoạch cơ cấu lại vốn nhà nước tại doanh nghiệp giai đoạn 2026-2030. Kế hoạch xác định 15 doanh nghiệp tiếp tục giữ nguyên tỷ lệ vốn nhà nước và sáu doanh nghiệp thực hiện sắp xếp, cơ cấu lại vốn, gồm Vietnam Airlines, VIMC, Tập đoàn Công nghiệp Cao su Việt Nam, BIDV, Vietcombank và VietinBank.

Việc phân định các nhóm doanh nghiệp tạo cơ sở triển khai kế hoạch, nhưng thay đổi tỷ lệ sở hữu mới chỉ là bước đầu. Với doanh nghiệp tiếp tục giữ nguyên vốn nhà nước, yêu cầu nâng cao hiệu quả hoạt động vẫn phải được đặt ra. Với doanh nghiệp thuộc diện cơ cấu lại, phương án sắp xếp cần gắn với mục tiêu phát triển và khả năng sử dụng nguồn lực sau thay đổi.

Tháo gỡ điểm nghẽn, nâng chất lượng quản trị vốn

Một trong những nguyên nhân khiến tiến trình cơ cấu lại gặp khó là những vướng mắc về định giá tài sản, đất đai, nghĩa vụ tài chính và khả năng thu hút

nhà đầu tư. Ông Doãn Thanh Tuấn, Phó Cục trưởng Cục Phát triển doanh nghiệp nhà nước, lưu ý tình trạng e ngại trách nhiệm, sợ sai và phân cấp chưa triệt để có thể làm kéo dài quá trình thực hiện.

Từ thực tế doanh nghiệp, đại diện Tổng công ty Lương thực miền Bắc kiến nghị đa dạng hóa phương thức thoái vốn, cho phép tái cơ cấu tài sản trước khi bán vốn. Những đề xuất này cho thấy cần có phương án phù hợp với tình hình tài chính, tài sản và đặc thù hoạt động của từng đơn vị, thay vì áp dụng cách làm đồng loạt.

Bên cạnh tháo gỡ thủ tục, quản trị vốn cần được cải thiện theo hướng xác định rõ mục tiêu sở hữu, tách bạch chức năng quản lý nhà nước với vai trò chủ sở hữu, tăng cường kiểm toán và minh bạch thông tin. Việc phân cấp cũng cần đi cùng trách nhiệm giải trình, để có thể đánh giá rõ hiệu quả sử dụng vốn và trách nhiệm của các bên liên quan.

Nghị quyết số 79-NQ/TW ngày 6/1/2026 của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế nhà nước đặt yêu cầu cơ cấu lại doanh nghiệp nhà nước thực chất, giảm đầu mối, tăng quy mô, khuyến khích hợp nhất và sáp nhập nhằm phát huy lợi thế tổng thể. Cổ phần hóa cũng hướng tới nâng cao hiệu quả hoạt động, thu hút thêm nguồn lực, cải thiện năng lực quản trị và công nghệ.

Theo Quyết định số 2054/QĐ-TTg, Bộ Tài chính và Ngân hàng Nhà nước Việt Nam có trách nhiệm tổ chức thực hiện kế hoạch giai đoạn 2026-2030. Trường hợp không bảo đảm tỷ lệ vốn theo khung hoặc không thể hoàn thành kế hoạch, các cơ quan liên quan phải làm rõ nguyên nhân và trách nhiệm để báo cáo cấp có thẩm quyền xem xét.

Với quy mô nguồn lực hàng triệu tỷ đồng, hiệu quả cơ cấu lại cần được đánh giá bằng kết quả thực tế: vốn được sử dụng tốt hơn, năng lực cạnh tranh được cải thiện và doanh nghiệp tạo ra giá trị cao hơn. Đây mới là thước đo quan trọng để bảo đảm vốn nhà nước được bảo toàn, phát triển và đóng góp hiệu quả cho nền kinh tế.

Minh Thành (t/h)